تکمیلی

تعطیلی کارگاه تولیدی عشایر

بهمن نورانی، یکی از عشایر ایل سنگسر است که درخصوص مشکلات‌شان با ما صحبت می‌کند: قیمت نهاده‌های دامی و دستمزد و... طی یک سال، تغییر و افزایش ۳ الی ۴ برابری داشته، درحالی که تولیدکننده‌ها امسال با خشکسالی‌های موجود تلفات زیادی دادند و قیمت گوشت همان قیمت سال قبل است. این شرایط تولید را تهدید و زیان‌ده می‌کند. برای همین الان خیلی از هم‌صنفی‌ها و هم ایلی‌های ما و عشایر ایل سنگسری به سمت مغازه‌داری رفته‌اند. ما دنبال سود کلان نیستیم همین که سود تمام‌شده خودمان را بگیریم راضی هستیم. جوان‌های ما تحصیلات عالیه دارند و از سویی هربچه عشایری ذاتا یک کارشناس عشایر است و همه می‌توانند یک تولیدکننده و راهنمای تولید موثر باشند و به مسوولان مشاوره بدهند اما آنهایی که قیمت تعیین می‌کنند به فکر ما نیستند. کارشناس واقعی باید واقعیت‌ها را از نزدیک بررسی کند. امسال ۹۰ درصد دامها از لحاظ حجمی ضعیف هستند و سال گذشته بره‌ها ۳۵ کیلو بودند امسال ۲۰ کیلو هستند. ما هم از گرانی علوفه ضربه خوردیم و هم از خشکسالی. به‌خاطر گرانی بازار آزاد مجبوریم علوفه کمتری به دام‌ها بدهیم و دام‌هایمان لاغر و ضعیف شده‌اند. این تولیدکننده عشایر به گفته رهبر معظم انقلاب درخصوص رفع موانع تولید اشاره کرده و با بیان این‌که در عمل چیزی نمی‌بینیم، می‌گوید: هر یک بلوک گوسفند به عنوان یک کارگاه کوچک صنعتی هم‌اکنون در حال تعطیلی است. بسیاری از عشایر گوسفندانشان را فروخته‌اند تا از شر این زیان‌دهی خلاص شوند.

پرواز بالگردها برای مهار آتش در مناطق گردشگری باشت

آتش در منطقه شاه‌بهرام باشت در کهگیلویه و بویراحمد ششمین روز را پشت سر گذاشت و تا روز چهارم و لحظه انتشار این خبر در حدود ۶۰۰ هکتار از بهترین بلوط‌ها و بنه‌ها را سوزاند و نابود کرد. مناطقی که آتش درحال بلعیدن و خاکستر کردن است از مناطق مهم گردشگری غرب کشور هم به‌شمار می‌رود، برای همین استانداری کهگیلویه و بویراحمد ۳ فروند بالگرد به مناطق گردشگری شاه‌بهرام، شادگان و لار شهرستان باشت فرستاد تا آتش را مهار کنند. هوشنگ حاجی‌زاده، معاون امور عمرانی استاندار کهگیلویه و بویراحمد تاکید کرد که برای مهار این آتش‌سوزی به همکاری و همیاری بین‌دستگاهی و بین‌شهرستانی نیاز است. حاجی‌زاده گفت تلاش می‌شود از ظرفیت بسیج و تیپ ۴۸ فتح نیز برای مهار این آتش‌سوزی که سطح وسیعی از منابع طبیعی شهرستان باشت را در برگرفته استفاده شود. شهرستان باشت ۱۰۵ هزار هکتار جنگل و مرتع دارد که در چند روز اخیر مناطق گردشگری این شهرستان دچار آتش‌سوزی شده است. /جام‌جم‌دیلی

نگاهی به ایل بزرگ سنگسر که با مشکلات بسیاری روبه‌رو هستند

ستاره روبه‌افول زندگی عشایری

کوچ بهاره ایل سنگسر سمنان از نیمه‌های اردیبهشت آغاز شده است

عکس: ایسنا

شهربانو خسروی

جام‌جم سمنان

کوچ یکی از زیباترین، اصیل‌ترین و پرهیجان‌ترین شیوه‌های زندگی در ایران است که گرچه درحال فراموشی و بی‌رونقی است اما همچنان کمابیش به همان شیوه سنتی در برخی مناطق ایران انجام می‌شود و طرفداران خود را دارد. عشایر ایل سنگسر سمنان که بزرگ‌ترین مسیر کوچ جهان را به خود اختصاص داده‌اند، از جمله طرفداران پروپاقرص کوچ و زندگی عشایری هستند که سبک زندگی آنها برکات زیادی هم برای این آب و خاک داشته و در بالا بردن میزان تولید داخلی تاثیر به‌سزایی دارد. مؤثر بودن در تولید ملی (انواع لبنیات) فقط یکی از مزایای زندگی عشایری است و این نوع زندگی به خاطر اصالت، کوچ، تردد و زندگی در طبیعت، جاذبه‌ای منحصربه فرد است که می‌تواند با جذب گردشگران، سهم زیادی هم در توسعه و رونق گردشگری داشته باشد. خاستگاه اصلی ایل سنگسر شهرستان مهدیشهر در استان سمنان است. هر ساله با فرارسیدن اردیبهشت زیبا به نیمه هایش ایل سنگسر هم کوچ بهاره خود را آغاز می‌کند و پاییز هم که به نیمه می‌رسد، کوچ پاییزه‌اش شروع می‌شود تا خود را برای ییلاق و قشلاق به مناطقی در استان‌های خراسان شمالی، سمنان، مازندران، قزوین، البرز و گلستان برساند. با این حساب از همین حالا می‌توان صدای گوشنواز زنگوله بزغاله‌ها و هی هی چوپانان و عشایر را از دل طبیعت با صفای نیمه شمالی کشور و مسیرهای ایل روشنید و برای تماشای شان به دل طبیعت زد.

مسیر کوچ عشایر سنگسر طولانی‌ترین مسیر کوچ در جهان است که به گفته کارشناسان احتمال ثبت آن (در صورت اقدام) در فهرست میراث جهانی بالاست. این جاذبه طبیعی می‌تواند گردشگران زیادی را از سراسر دنیا جذب کند

در سال‌های اخیر این سنت و سبک زندگی زیبا در میان ایل عشایر به‌خاطر سختی‌ها و زیاندهی فراوان دستخوش تغییراتی شده و گاهی کودکان عشایر به‌جای تجربه سفر در دامان طبیعت شاهد کوچ ماشینی هستند. برخی عشایر هم به طور کل عطای این سبک زندگی را به لقایش بخشیده و آن را کنار گذاشته‌اند. خشکسالی، افزایش شدید و پرتکرار قیمت نهاده‌ها و داروهای دامی طی سال‌های گذشته، افزایش چند برابری دستمزد نیروی کار، هزینه حمل و نقل و دیگر امور مرتبط با دام‌ها باعث شده تا عشایر با مشکلات زیادی به‌ویژه در یک سال اخیر مواجه شده و انگیزه شان برای ادامه دادن این سبک زندگی کمرنگ‌تر از همیشه شود. روندی که اگر به آن رسیدگی نشود، نه تنها باعث کاهش زیاد تولیدات لبنی و گوشتی کشور می‌شود که یک سبک زندگی اصیل و جذاب ایرانی را هم در معرض نابودی قرار داده و یکی از فرصت‌های مهم گردشگری را از این سرزمین زیبا می‌گیرد.

ثبت در فهرست آثار ملی

هانی رستگاران، مسؤول ثبت آثار و حرایم میراث ملی استان سمنان با اشاره به تفاوت فرهنگ عشایری در نقاط مختلف ایران به جام جم می‌گوید: «فرهنگ عشایری در ایران در هر نقطه‌ای از کشور تقریبا یک ریشه مشخص دارد، ولی در زیرشاخه‌ها خیلی با هم متفاوتند. به طول مثال نوع لبنیات تولیدی عشایر سنگسر با فرآیند تولید لبنیات در طالقان و عشایر بختیاری و ایلامی متفاوت است و این با توجه به رمه‌هایی است که دارند، همچنین موقعیت‌هایی که ساکن می‌شوند و مقوله گرما، سرما و....» رستگاران با اشاره به ثبت برخی شیوه‌های تهیه لبنیات سنگسری‌ها در آثار ملی می‌افزاید: «در حوزه لبنیات سنگسر به طور مشخص چند نوع لبنیات داریم که در فهرست آثار ملی ناملموس قرار گرفته و از جمله آنها می‌توان به آرشه اشاره کرد که قدمتی ۷۰۰ ساله دارد و به خاطر انرژی‌زا بودن، در ییلاقات و چراگاه‌ها استفاده می‌شود تا عشایر انرژی کافی برای طی مسیر داشته باشند. چیکو نیز یک عنصر لبنی بسیار مقوی و پرکلسیم در ایل سنگسر است که از کشک و شیر تهیه می‌شود و آن را در جای دیگری نمی‌بینیم. غذای بسیار مطرح دیگری در ایل سنگسر وجود دارد به نام دیگی که از گوشت تازه و چربی طبیعی تهیه می‌شود. خوراکی دیگری در ایل سنگسر وجود دارد که هشت نوع لبنیات را دربر می‌گیرد و ثبت ملی شده و شامل شیوه سنتی تهیه کشک، کره و پنیر است. این خوراکی ترکیبی اکنون در حال تفکیک است تا در صورت امکان در قالب یک بسته به گردشگران ارائه شود. در سنگسر همچنین حدود ۱۲۰ نوع نان شناسایی شده که برای ۴۱ گونه آن پرونده مطالعاتی تهیه شده و ۱۲ نوع آن در فهرست آثار ناملموس کشور تحت عنوان شیوه تهیه نان‌های سنتی قرار گرفته است.

ایل‌راه سنگسر می‌تواند ثبت جهانی شود

دو بخش از زندگی ایل سنگسر هم در سال ۹۸ به ثبت ملی رسید؛ اولی شیوه برپایی گوت (سیاه‌چادر) است و دیگری ایل‌راه یا مسیر کوچ عشایر سنگسر. مسؤول ثبت آثار ملی و حرایم استان سمنان می‌گوید: مسیر کوچ سنگسری‌ها مقوله جذابی است که آن را به راحتی می‌توانیم در مسیر ثبت جهانی قرار دهیم چون طول مسیر کوچ عشایر سنگسر از سه مسیر جنوب و شمال استان خراسان و استان گلستان شروع می‌شود و دارای وجهه تاریخی و فرهنگی گسترده‌ای است. رستگاران درخصوص (گوت‌ها) سیاه‌چادرهای ایل سنگسر هم می‌گوید: این سیاه‌چادرها از ریسیدن موی بز و با منافذی در سطح آنها بافته می‌شود که هوا در آن جریان دارد و متفاوت از چادرهای عشایر سایر نقاط کشور است. این گوت‌ها طوری بافته می‌شوند که افراد را از گرما و سرما و حوادث قعری محافظت می‌کنند. داخل گوت‌ها با دست‌بافته‌های دارای نقش و نگار زنان ایل عشایر تزئین می‌شود و فضای داخل سیاه چادرها به محل پذیرایی از مهمانان، خانواده و آشپزخانه تفکیک می‌شود. او با بیان این‌که وجهه پررنگ سنگسر در حوزه فرهنگ عامه و میراث ناملموس بیشتر در حوزه خوراکی‌ها، پوشاک و آیین‌های مرتبط با آداب و سنن مذهبی است، تاکید می‌کند که هیچ منطقه‌ای در استان سمنان به اندازه سنگسر در حوزه تولید لبنیات پررنگ نیست. از سویی درخصوص میراث ناملموس، مردم‌شناسی و فرهنگ در میان عشایر سنگسر زیرمجموعه‌های متعددی وجود دارد که درخور توجه و مطالعه است. استان‌ها به‌واسطه نوع اقلیم و بوم منطقه و پیشینه مردم‌شان در حوزه آداب و سنن و رفتارها، تفاوت‌هایی با هم دارند که همین تفاوت‌ها و تضادها هر کدام از این شهرها را به لحاظ داشته‌های خودشان و آیتم‌های فرهنگی که در آن موجود است، زیبا می‌کند و عمده این شیوه‌ها و آداب و رسوم هم به مناطق روستایی برمی‌گردد و در مناطق شهری خیلی کم پیش می‌آید که ما یکی از آداب و رسوم و سنن قدیمی را حفظ کرده باشیم و دستخوش تغییر نشده باشد.

گوشت و لبنیات با کیفیت بالا و تنوع بسیار

مدیرکل امور عشایری استان سمنان با بیان این‌که جمعیت دام عشایر استان ۳/۲۵ درصد کل جمعیت عشایر کشور را شامل می‌شود، می‌گوید: عشایر ایل سنگسر با قدمت چندین هزارساله یک نژاد منحصر به فرد و مقاوم در مقابل خشکسالی است که ۳۸ درصد خانوار عشایر استان را به خود اختصاص داده‌اند. تعداد جمعیت خانوار این ایل ۵۰۲۳ نفر و تعداد دام‌هایشان هم بیش از ۵۶۹ هزار راس است و ۵۳ درصد جمعیت دامی استان را به خود اختصاص داده‌اند. محمد سعیدی با بیان این‌که لبنیات و گوشت تولیدی عشایر ایل سنگسر از لحاظ کیفیت منحصر و ممتاز است، به جام جم می‌گوید: دلیل این کیفیت بالا، مسیر کوچ طولانی دام‌ها و تغذیه آنها از انواع علوفه مرتعی تازه و معطر و بدون سم است که سبب بالارفتن کیفیت محصولات دامی می‌شود. از سویی، برخی فرآورده‌های لبنی مانند آرشه و چیکو منحصر به عشایر ایل سنگسر است و در استان‌های دیگر دیده نمی‌شود. در تولید این محصولات از حرارت زیاد استفاده می‌شود و این حرارت بالا باعث می‌شود از لحاظ بهداشتی بسیاری از عوامل بیماری‌زا از بین برود و موازین بهداشتی به‌خوبی رعایت شود. تنوع محصولات لبنی هم بسیار زیاد است و تقریبا تا ۳۲ نوع فرآورده اصلی از مشتق‌گیری ماست و پنیر تهیه می‌شود.

پس چرا صادرات نداریم؟

مدیرکل امور عشایری استان سمنان با بیان این‌که عشایر ایل سنگسر می‌توانند سالانه حدود ۵۰۰۰ تن گوشت قرمز و ۴۵۰۰ تن لبنیات تولید کنند، می‌گوید: بخش زیادی از این تولیدات مصرف خانوار است و درخصوص صادرات به دلیل تهیه خانگی محصولات، کار چندانی انجام نشده است. صادرات رسمی به مجوزهای بهداشتی و برطرف کردن موانع تولید و شناسنامه‌دار کردن محصولات نیاز دارد. البته محصولات سنگسری هم‌اکنون نیز به‌صورت چمدانی به مناطق مختلف کشور و حتی خارج از کشور صادر می‌شود و عمده جامعه هدف آن کسانی هستند که این لبنیات را می‌شناسند. پوشاک مردان عشایر توسط زنان عشایر و عمدتا از پشم و مو و پوست دام‌های این عشایر بافته می‌شود. سعیدی با بیان این موضوع به برگزاری جشنواره ایل سنگسری برای آشنایی همگان با فرهنگ ایل عشایری و معرفی محصولات دامی و صنایع دستی آنها در سال‌های گذشته اشاره کرده و می‌گوید: این جشنواره در یکی دو سال اخیر به دلیل کرونا برگزار نشده است.

مشکل مهم عشایر

مدیرکل امور عشایری سمنان از نبود قیمت‌گذاری پایه برای محصولات ایل عشایر به‌عنوان یکی از مشکلات اساسی این ایل هم نام برده و می‌گوید: در حال حاضر قیمت‌گذاری بر اساس شرایط عرضه و تقاضا اتفاق می‌افتد و در خشکسالی، ترسالی و بحران‌هایی از این قبیل به‌شدت تحت تاثیر قرار می‌گیرد. حتی گاهی قیمت بازار با قیمت تمام‌شده محصولات تفاوت زیادی دارد که تولید را برای عشایر بی‌صرفه می‌کند.

ضرر هنگفت در انتظار دامداران

اسماعیل پارسا، رئیس هیات‌مدیره شرکت تعاونی عشایر مهدیشهر نیز با اشاره به خشکسالی و کاهش شدید جمعیت گوسفندان می‌گوید: هزینه حمل دام در سال ۹۹ طی سه مرحله و هر مرحله ۳۰ درصد افزایش سرسام‌آور داشته است. هر بلوک ۵۰۰ راسی ۲۵ میلیون تومان هزینه حمل دارد. هزینه آبرسانی با تانکر هم در هر ۵۰ کیلومتر حدود ۷۰۰-۶۰۰ هزار تومان شده و قیمت علوفه هم بالاست. از سویی، ارزش پول ملی پایین آمده و چوپانان افغان ارزش پول خودشان را مقایسه می‌کنند. هر بلوک گوسفند، سه چوپان می‌خواهد و دستمزد هر چوپان هفت میلیون تومان شده که ما در سال باید ۲۵۰ میلیون تومان برای یک بلوک گله ۵۰۰ راسی هزینه چوپان بدهیم. در مقابل قیمت گوشت نسبت به نهاده‌ها، داروهای دامی و سموم افزایش چندانی نداشته، حال آن‌که یک شیشه ترامایسین که ۳۵-۴۰ هزار تومان بوده الان ۱۵۰ هزار تومان شده است. دولت هم خرید گوشت را به‌طور تضمینی انجام نمی‌دهد. هزینه‌های دامی از جمله علوفه و دستمزد و ... صد درصد و قیمت گوشت ۱۵-۲۰ درصد افزایش داشته است. درحالی‌که اگر قیمت تمام‌شده گوشت را الان برای دامدار حساب کنند ۱۸۰ هزار تومان است. با این حساب اگر خود دولت و پشتیبانی امور دام امسال وارد نشوند و در موضوع نقدینگی و علوفه کمک نکنند با وجود کاهش حجمی بره‌ها، دامداران دچار ضرر و زیان زیادی خواهند شد.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۹۳۰

جدول عادی

افقی: ۱) بوزینه آدم‌نما- مقام- پنهان شدن برای حمله ناگهانی ۲) علم بررسی خواص مختلف آب‌های کره زمین- پرجمعیت‌ترین کشور همسایه ایران ۳) سوره صد و یازدهم- موسیقیدان مشهور قرن هجدهم اتریش- عیب و عار ۴) خمیدگی کاغذ- همیشگی- خردمند ۵) راه‌آذری- برگشتن- پیشوای برهمایی ۶) گشاد شدن- نوعی بیماری پوستی- از حروف الفبا ۷) عزیز- یکپارچه و کامل- عضوی در صورت ۸) از تیم‌های فوتبال باشگاهی ایتالیا- برقی که مقدار موثر ولتاژ آن بیش از هزار ولت است- فرزندزاده ۹) نفس خسته- پوشاک زنانه- پدید آمدن ۱۰) سلاح رستم- آرایش هنری- پدر علم تاریخ ۱۱) جانور- نوبت کاری- درد ۱۲) طلایی- اقامت موقت در سفر- F ۱۳) بیماری آب آلوده- گرایش به پدیده‌های نو و سبک‌ها و معیارهای نوین- سختی ۱۴) مواد نگهدارنده برای سالم ماندن جسد- محتاج ۱۵) پاکی از گناه- شاداب و سرحال- جوینده عاطفه.

عمودی: ۱) سلول جنسی بالغ- معبود یگانه- کشور مداری ۲) از ابزارهای شبکه جهانی اینترنت- چنگ نواز- شیپور خودرو ۳) نمو- از هفت قلم آرایش قدیم- مدرن ۴) پول ژاپن- کیسه‌کش حمام- آرامگاه- بله انگلیسی ۵) شتر بی‌کوهان- عارفان- شاعر یوش ۶) پروتئین گیاهی- ابله- همنشین ۷) موزون- شبکه استانی سیمای مرکز خراسان شمالی- جاده قطار ۸) تالابی در استان گیلان ۹) مراقب- پرچم- گردهمایی سیاسی ۱۰) حافظه اصلی کامپیوتر- ته نشست- منبر خطابه ۱۱) دوست خواندنی- تاریک- مقتدا ۱۲) شخص- قسمتی از گوش- کاغذفروش- چله کمان ۱۳) پایان‌پذیر- فرود آمدن- از خلفای راشدین ۱۴) سخنان بیمار تب‌دار- سرشار- ترمومتر ۱۵) آلوده به ننگ- فردوس- شهری با تأسیسات هسته‌ای.

جدول ویژه

افقی: ۱) عنان- رنج- همنشین ۲) موشک زمین به زمین- از اسباب بازی‌های قدیمی و اصیل ایرانی ۳) نقاش دانمارکی قرن بیستم- صدراعظم مستبد پروس- نوشیدنی سکرآور ۴) قلب دوم- اشاره به داستان یا آیه و حدیث در شعر- موشواره کامپیوتر ۵) فارسی باستان- انسان- پیوسته ۶) مقدور و ممکن- پنبه‌زن- زیرکی ۷) هرگز نشود- ریزه فلز- انبار کشتی ۸) به تنهایی- اسلحه بلژیکی- قیمت ۹) درهم پیچیدن- سبزی خوشبو- تازه و جدید ۱۰) قراقروت- جنس ماده- از علائم نگارشی ۱۱) مشکل، مانع- داشتن مال و ثروت- خواری ۱۲) بیماری ویروسی جانوران گوشت‌خوار- خویشکاری- تخم مرغ خارجی ۱۳) ظرف لباسشویی- کشوری کوچک در قاره آمریکای مرکزی- پایان ۱۴) نفرت- نام اصلی بودا ۱۵) مقر فرماندهی در ارتش- کاریز- پیچ و خم‌های واقع در مسیر رودها.

عمودی: ۱) گروه مجهز- نابه‌سامان- میوه تابستانی ۲) فیزیکدان انگلیسی که قوانین الکترولیز را وضع کرد- کبوتر- سیاحت ۳) گروهی از ترکیب‌های آلی اکسیژن‌دار- مناسب تشریفات- هدایت‌کننده ۴) حرف ندا- لاستیک داخلی تایر- پیمان تجارت آزاد آمریکای شمالی- تصرف در مالی ۵) پول بلاروس- چهارم- صد سال سیاه ۶) نامی دخترانه- پرنده‌ای وحشی- زین و برگ اسب ۷) فایده داشتن- خودروی باربری- گازی برای تصفیه آب ۸) از نواب اربعه در زمان غیبت صغری امام زمان (عج) ۹) روکار ساختمان- کمک- بدون معطلی ۱۰) نرده- زوال‌پذیر- ندادهنده ۱۱) از امراض فصل سرما- چوب دستی- خدمتکار پیر ۱۲) رمق آخر- برج کبوتران- دسته- هشتمین ماه سریانی ۱۳) رنجیده خاطر- زن شوهرمرده- قلعه حکومتی ۱۴) اسب چاپار- لاک پشت- آشنا بودن با کسی ۱۵) شکلی هندسی- سنگ قپان- واحدی برای اندازه‌گیری زاویه.

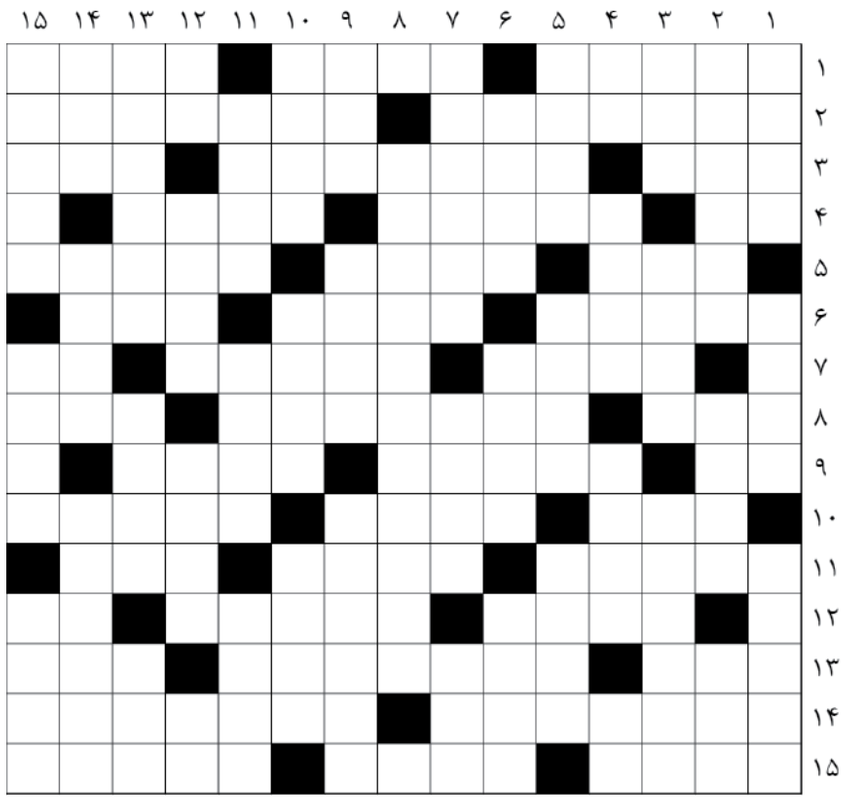

حل جدول عادی شماره ۵۹۲۹

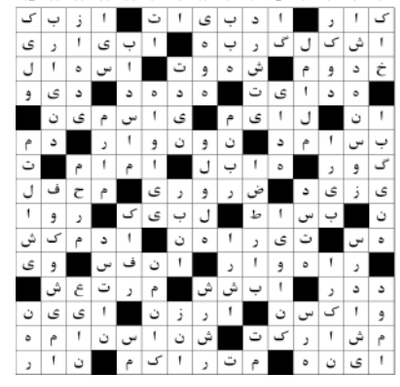
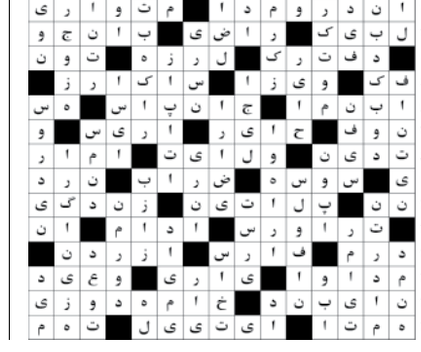
حل جدول ویژه شماره ۵۹۲۹